

СТРАТЕГИЈА ЗА ОБРАЗОВАНИЕ 2018-2025

Владата на Република Македонија ги смета образованието, обуката, истражувањето и иновациите како клучни фактори за зајакнување на националната економија и добросостојбата на граѓаните. Во овој контекст, како визија што е определена со оваа Стратегија може да се смета заложбата да се обезбеди *сеопфатно, инклузивно и интегрирано образование насочено кон „ученикот“¹, со современи програми што овозможуваат идните генерации да се стекнат со знаења, вештини и компетенции согласно потребите на демократското мултикултурно општество, пазарот на трудот и новите предизвици во глобалниот научно-технолошки амбиент.*

Клучни предизвици/приоритети:

Според визијата, Стратегијата ќе биде насочена главно кон унапредување на:

1. Квалитетот на образованието и неговата релевантност за развојните приоритети на македонското општество (особено кога се работи за формирање продуктивни и ангажирани граѓани) и за потребите на пазарот на трудот и насочено кон остварување на очекуваните резултати од учењето, како и за прифаќањето на мултикултурализмот, меѓуетничката интеграција, почитувањето на различностите и демократските вредности
2. Развојот на генеричките и клучните компетенции кај учениците (и сите лица кои учат), со цел тие да се развијат во критички субјекти, активни и релевантни учесници во општествениот живот
3. Инфраструктурата на образовниот систем, вклучително градбите, опремата, наставните и асистивните технологии, со цел обезбедување соодветна средина за учење во целина и вклучување на лицата со посебни образовни потреби
4. Капацитетите на човечките ресурси, вклучувајќи ги раководните лица, кадарот и стручните служби
5. Квалитетот и резултатите на образовниот процес преку подобрување на системот за оценување/евалуација на сите образовни нивоа: ученик, наставник, училиште и систем
6. Автономијата на институциите во образованието, особено на универзитетот, како и автономија на субјектите во образовниот процес
7. Законодавството, управувањето и финансирањето

Активни донатори/партнери во процесот:

- ЕУ – ИПА (Стратегијата беше подготвена со поддршка од ИПА проект: „Техничка помош за подготовка на сеопфатна Стратегија за образование 2016 – 2020“, во рамки на Оперативната програма Развој на човечки ресурси 2007-2013)

¹ Во овој контекст, под терминот „ученик“ се подразбира секој учесник во воспитниот и/или образовниот процес.

РЕФОРМИ ВО ПРЕДУЧИЛИШНО, ОСНОВНО И СРЕДНО ОБРАЗОВАНИЕ

Бирото за развој на образованието е надлежно за унапредување и развој на воспитно-образовната дејност во областа на предучилишното, основното, гимназиското, уметничкото, општото образование во средното стручно и постсредното образование, како и за образованието за децата со посебни образовни потреби.

Основната дејност на Бирото е изготвување на наставните програми, следење, стручен увид и давање поддршка на наставниците (обуки и изготвување дидактички материјали), истражување, акредитирање на обучувачи за професионален развој на наставниците и издавање на педагошка евиденција и документација за училиштата.

Согласно со Стратегијата за образованието 2018-2025 година, како и приоритетите во развојот на образованието согласно стратешките документи на Европската Унија, Бирото за развој на образованието ќе биде активен двигател во процесот на реформите во сите области на образованието во рамки на своите надлежности.

Активни донатори/партнери во процесот:

- ЕУ – Еразмус+
- УНИЦЕФ

Клучни предизвици/приоритети во предучилишното образование:

- Учество во работна група за донесување Закон за предучилишно воспитание и образование (јасно дефинирање на надлежностите во предучилишното воспитание и образование и зајакнување на образовната компонента во градинките)
- Насоченост кон дефинирани излезни резултати од предучилишното воспитание и образование (национален стандард)
- Изготвување нова програма за рано учење и развој и програма за година пред поаѓање во училиште базирани врз Стандардите за рано учење и развој

Клучни предизвици/приоритети во средното образование:

- Изготвување јасно дефинирани резултати од учење за секој вид на средно образование (гимназиско образование, уметничко образование и средно стручно образование) согласно потребите на учениците и согласно карактеристики и приоритетите за општествен развој на Република Македонија;
- Изготвување нови наставни програми за средно образование како континуитет за наставните програми од основното образование и како подготовка на учениците за вертикална проодност кон високото образование и/или за подготовка за пазарот на трудот;
- Промовирање на различностите и мултикултурализмот и демократските вредности и вештини
- Законски измени или одделен Закон за инклузивно образование по примерот на земјите од Европската Унија.

Клучни предизвици/приоритети во основното образование:

- Изготвување јасно дефинирани резултатите од учење за секој циклус на основното образование согласно потребите на учениците согласно нивната возраст и карактеристики;
- Изготвување нови наставни програми за основното образование за развивање на способностите на учениците да учат и решаваат проблеми, да ги почитуваат различностите и мултикултурализмот и да стекнуваат демократски вредности и вештини;
- Законски измени или одделен закон за инклузивно образование по примерот на земјите од Европската Унија.

ХАРМОНИЗАЦИЈА НА ОБРАЗОВАНИЕТО СО ПАЗАРОТ НА ТРУД

Во февруари 2016 година беше усвоен „Извештајот за поврзување на Националната рамка за квалификации со Европската рамка за квалификации и самопотврдување на националната рамка на високообразовните квалификации“ од Советодавната група за ЕРК при ЕК во Брисел со што нашите квалификации станаа споредливи со европските и ќе овозможуваат поголема мобилност на пазарот на труд.

Како резултат на тоа изработен е Патоказ за имплементација на Македонската рамка на квалификации за одржливост на НРК.

Изработени се анализа на потребни вештини и квалификации „Анализа на анкетата и проценката на пазарот на труд подготвена за процесот на реформирање на наставната програма за СОО и образованието за возрасни“, Методологијата за изработка на стандарди на занимања врз основа на кои ќе се подготвуваат

стандардите на квалификации и наставните програми, Прирачник за развивање на нови квалификации и Методологија за развивање на стандарди на квалификации.

Врз основа на стандардите на квалификации дизајнирани се наставни програми со резултати од учење. Изработени се и стандарди на квалификации во пост средното образование.

За модуларниот пристап на учење и резултати од учењето, обучени се наставници, работодавачи, универзитетски професори, наставници за изработка на стандарди на квалификации и наставни планови и мастер обучувачи за спроведување на процесот на модернизација на техничкото образование и модуларно дизајнирани програми.

Образованието на возрасните се спроведува преку 265 посебни програми кои водат кон квалификации и дел од квалификации, како и 35 посебни програми кои водат до вештини. Изработена е Методологија за развој на програми за образование на возрасните во согласност со потребите на пазарот на трудот и зајакнати се капацитетите на локалната самоуправа за спроведување на анализа на потребите на пазарот на трудот на локално ниво. Започна процесот за воспоставување на систем за валидација на неформалното и информалното учење преку кој ќе се признава предходното учење и искуство за стекнување на квалификација.

Активни донатори/партнери во процесот:

- ЕУ – ИПА
- ЕТФ
- УНДП
- Светска Банка

Клучни предизвици/приоритети :

- Развивање на флексибилен и ефикасен систем за нови и надградба на постоечките стандарди за занимања и стручни квалификации, засновани на резултати од учење и модуларен пристап
- Забрзување на постапките за развивање на стандарди на занимања на барање на работодавачи и наставни програми.
- Воведување на систем на следење на учениците и студентите по завршување на формалното образование и развој на систем за предвидување на идни потреби за вештини, воспоставување на Опсерваторија на вештини;
- Овозможување ран, и брз, влез на пазарот на труд со можности за подоцнежнo дошколување
- Зајакната соработка со приватниот сектор
- Усогласување на законската регулатива

ПРАКТИКИ НА ИНКЛУЗИВНО ОБРАЗОВАНИЕ

Уставот на Република Македонија како и Законите за основно и средно образование забрануваат секаков вид на дискриминација по пол, раса, боја на кожа, национална, социјална, политичка, верска, имотна и општествена припадност во остварување на правата за образование.

Со цел подобрување на вклученоста на учениците со посебни образовни потреби во редовните паралелки во основното и средното образование училиштата законски се обврзани да формираат инклузивен тим во кој се вклучени педагогот односно психологот од училиштето, наставникот, родителот/старателот, дефектолог (доколку има во училиштето) и по потреба лекарот на ученикот.

Со партнерска, и меѓусекторска, соработка веќе се ангажирани 60 образовни асистенти и 34 лични асистенти во 60 училишта.

Активни донатори/партнери во процесот:

- ЕУ – ИПА
- УНИЦЕФ
- УНДП
- РЕФ

Проектот за Стипендирање и менторство и туторство на средношколци Роми во средните училишта веќе девет години по ред дава сè подобри резултати, преку зголемување на проодноста и успехот на учениците Роми од прва, втора, трета и четврта година од сите државни и приватни средни училишта во Република Македонија.

Клучни предизвици/приоритети:

- Континуирана обука на инклузивните тимови
- Задржување на постоечките и вклучување на нови образовни и лични асистенти
- Зголемување на напорите за инклузија на деца надвор од образовниот систем (систем на идентификување)
- Воведување на образовни медијатори во основно образование
- Проширување на поддршката преку стипендии во основното образование
- Проширување на поддршката преку стипендии за ученици со посебни образовни потреби
- Проширување на поддршката преку стипендии за ученици со попречености

ОЦЕНУВАЊА И ОБЕЗБЕДУВАЊЕ КВАЛИТЕТ

Еден од најголемите предизвици на образованието во Република Македонија е подигнување на неговиот квалитет и тоа во насока на обезбедување и на контрола. Во таа насока во изминатиов период повеќе се работеше на воспоставување механизми за контрола на квалитетот преку: самоевалуација, интегрална евалуација, воведување на испити на крај на средното образование (државна матура, училишна матура и завршен испит), како и учество во меѓународните студии, отколку на обезбедување на одржливост на квалитетот.

Во учебната 2007/2008 година по повеќегодишно пилотирање и осмислување на концептот и процедурите се спроведе првата државна матура со која беа опфатени ученици од гимназиско и од средностручно образование со четиригодишно траење, а наредната учебна година и учениците од средно уметничко образование.

Со екстерна проверка на постигањата на учениците 2013-2017 и со истата беа опфатени сите ученици од 4 одделение основно образование до IV одина средно образование по најголем број од наставните предмети.

До сега нашата држава учествувала и во повеќе меѓународни мерења на постигањата на учениците со цел да се обезбедат со валидни информации и индикатори за нашиот образовен систем во интернационални перспективи и подобрување на постигањата на учениците, односно квалитетот на образованието и тоа: TIMSS-R 1999, TIMSS 2003, TIMSS 2011, TIMSS 2019, PIRLS 2001, PIRLS 2006, PIRLS 2021, PISA Plus2000, PISA 2015 и PISA 2018.

Со цел следење на современите текови во образовните политики во европските држави и во насока на имплементација на сите овие реформи во образованието во изминатиов период беа направени и бројни измени и дополнувања во законската и подзаконската регулатива. Освен тоа на институционално ниво се редефинирани надлежностите на Државниот просветен инспекторат, а во 2009 започна со работа и нова институција Државен испитен центар.

Исто така самоевалуацијата и интегралната евалуација започнаа систематски да се спроведуваат.

Се работеше и на зајакнување на компетенциите на кандидатите за директори на основни и средни училишта. Во таа насока од 2005 година се спроведува обуката и испитот за кандидати за директори за основни и за средни училишта, кои од 2010 година се во надлежност на Државен испитен центар. Со новиот Закон за обука и испит на директор од 2016 година покрај директорите од училиштата се опфаќаат и кандидати за директори на ученички домови и граѓански универзитети за доживотно учење.

Во наредниов период, покрај контролата на квалитетот во образованието, ќе се работи и на развој на стратешка рамка за следење на постигањата на учениците и користење на резултатите од оценувањата и испитите, како и усовршување и надградба на системот за обука и испит за директори и подготовка и имплементација на напредна обука на директорите од основните и средните училишта.

Активни донатори/партнери во процесот:

- ЕУ
- УНИЦЕФ
- Светска Банка

Клучни предизвици/приоритети:

- Воспоставување на систем на национални оценувања на постигањата на учениците
- Ревизија на концептот на државна матура и завршен испит за учениците од средните стручни училишта, согласно реформските зафати во овој сектор
- Континуирано учество во меѓународните студии (PISA, TIMSS, PIRLS) и изготвување на длабински анализи од податоците што се добиваат
- Изготвување Национален систем за проценка на квалитетот на основното и средното образование
- Усовршување и надградба на системот за добивање на уверенија за директори на основни и на средни училишта
- Подготвување и имплементирање на напредна обука за континуирано професионално усовршување на директори на основни и средни училишта